

Kiiltovalkku

Gulyxne
Liparis loeselii

Uhanalaisuusluokka (IUCN): äärimmäisen uhanalainen (CR)

Rauhoitettu (LSA 521/2021)

Ahvenanmaalla rauhoitettu ja erityisesti suojeltava (ÅFS 3/2002)

EU:n lajikoodi: 1903

Luontodirektiivin laji (liitteet II ja IV)

BOR suojelutaso epäsuotuisa huono, heikkenevä

Luonnehdinta

Kiiltovalkku on matalakasvuinen, vaatimattoman näköinen kämmekkä. Varren sipulinmuotoiselta tyveltä nousee kaksi tai kolme suikeaa ja kiiltävää lehteä. Varren latvan 3–8 pientä, kellertävää kukkaa avautuvat kesä–heinäkuussa.

Elinympäristö ja levinneisyys

Kiiltovalkku on vaateliaskalkkisoiden kasvi. Se viihtyy vetisillä letoilla, hyllyvillä lammenreunuksilla ja soistuvissa lähteiköissä. Suomi on kasvin levinneisyyden pohjoisrajalla, ja täältä se löytyy vain Ahvenanmaalta. Lisäksi Kaakkois-Suomessa on ollut yksi kaukolevinnän tuloksena syntynyt satunnaisluontoinen esiintymä kalkkikaivoksen vaikutuspiirissä.

Nykytila ja uhkatekijät

Kiiltovalkun viidestä alkuperäisestä esiintymästä on varmasti jäljellä enää yksi. Yhden paikan nykytila on epävarma, mutta sekin lienee tuhoutunut. Nämä kaksi kasvupaikkaa sijaitsevat Natura 2000 -verkostoon kuuluvilla alueilla. Lajia uhkaavat kasvupaikkojen kuivuminen ja happamoituminen sekä kilpailu muiden lajien kanssa.

Hoitosuositukset

Kiiltovalkun nykytilaa, biologiaa ja ekologisia vaatimuksia tulee selvittää ennen kuin yksityiskohtaisia hoitosuosituksia voidaan antaa.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Ilmonen, J., Rytteri, T. & Alanen, A. (toim.). 2001. Luontodirektiivin kasvit ja selkärangattomat eläimet – Suomen Natura 2000 -ehdotuksen luonnontieteellinen arviointi. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Suomen ympäristö 510. 177 s.
- Kalliovirta, M. 2017. Kiiltovalkku (*Liparis loeselii* (L.) Rich.). Teoksessa: Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.). Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. S. 206–207. Suomen ympäristö 1/2017.
- Mossberg, B. & Stenberg, L. 2005. Suuri Pohjolan kasvio. Suom. Vuokko, S. & Väre, H. Tammi, Helsinki. 928 s.
- Ranta, P. 2012. Kiiltovalkku – gulyxne. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 222–223. Tammi, Helsinki.

Kuva: Henry Väre, CC-BY-NC-4.0